

Petri Hyvärinen

Maksuperusteinen arvonlisävero

Ja sen vaikutukset pien- ja mikroyritysten lyhytaikaiseen maksukykyyn

Maksuperusteinen arvonlisävero

ja sen vaikutukset pien- ja mikroyritysten lyhytaikaiseen maksukykyyn

Petri Hyvärinen
Opinnäytetyö
Kevät 2017
Liiketalous
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Liiketalouden tutkinto-ohjelma, taloushallinnon suuntautumisvaihtoehto

Tekijä(t): Petri Hyvärinen

Opinnäytetyön nimi: Maksuperusteinen arvonlisävero ja sen vaikutukset pien- ja mikroyritysten lyhytaikaiseen maksukykyyn

Työn ohjaaja(t): Nina Kukkonen

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Kevät 2017

Sivumäärä: 32 + 4 liitesivua

Opinnäytetyön aiheena on maksuperusteinen arvonlisävero. Tarkoituksena on selvittää miten yrityksen lyhytaikainen maksukyky muuttuu siirryttäessä maksuperusteisen arvonlisäveron noudattamiseen sekä selvittää miten maksuperusteinen arvonlisävero otetaan huomioon suoriteperusteisessa kirjanpidossa. Työn toimeksiantajana toimii Tilitoimisto Simo Salonen Oy, joka toimii taloushallinnon alalla. Aihe on rajattu koskemaan pien- ja mikroyrityksiä.

Arvonlisävero on verovelvollisen oma-aloitteisesti ilmoittama vero, jonka suuruus riippuu verokauden aikaisista liiketapahtumista. Uusi arvonlisäverolaki mahdollistaa pien- ja mikroyrityksille mahdollisuuden kohdistaa arvonlisäveron maksuperusteisesti, aiemmin käytetyn suoriteperusteisuuden sijaan. Tällä on suuri vaikutus pien- ja mikroyritysten kassavirtoihin.

Tutkimusmenetelmä on laadullinen tutkimus, jonka keskeisenä teoriana toimii arvonlisäverolaki. Muu teoria koostuu eri laeista, asetuksista ja yleisohjeista. Tiedonkeruumentelmänä on käytetty omaa havainnointia ja aineistolähteistä analyysiä. Aineistolähteinen analyysi on toteutettu toimeksiantajan asiakasyritysten kirjanpidosta.

Opinnäytetyön tuloksina esitetään, että maksuperusteiseen arvonlisäveroon siirryttäessä on vaikutusta yrityksen lyhytaikaiseen maksukykyyn. Yleistäen voidaan todeta, että palveluja tarjoavat yritykset hyötyvät maksuperusteisen arvonlisäveron soveltamisesta enemmän kuin tavaroita myyvät yritykset. Yritysten tulee kuitenkin tapauskohtaisesti tarkistaa soveltuvuus. Suoriteperusteista kirjanpitoa noudattavien yritysten on mahdollista soveltaa maksuperusteista arvonlisäveroa tekemällä muutoksia tilikarttaan ja tekemällä lisäkirjauksia ostojen ja myyntien yhteydessä.

Asiasanat: Maksuperusteinen arvonlisävero, maksukyky, arvonlisäverolaki

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Business Economics, Option of Financial Administration

Author(s): Petri Hyvärinen

Title of thesis: cash-based value added tax and its effects on the short-term liquidity of small and micro enterprises

Supervisor(s): Nina Kukkonen

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2017

Pages: 32 + 4

The purpose of this thesis is to examine the nature of cash-based value added tax as well as examine its effects on the short-term liquidity of small and micro enterprises. The secondary purpose is to find a way to incorporate cash-based value added tax into accrual based bookkeeping. This thesis was commissioned by Tiltoimisto Simo Salonen Oy, which operates in the financial sector. This thesis exclusively focuses on the effects of small and micro enterprises.

Value added tax is reported to the tax administration on one's own initiative. The reported amount is based on the transactions of the tax period. The law on value added tax changed, which allowed small and micro enterprises to report their value added tax based on paid and received payments, instead of the accrual based accounting system. This will have an impact on the cash flow of small and micro enterprises.

This thesis makes use of qualitative research methods. The main theory behind this thesis consists of the law on value added tax. Other significant sources are the legislation, decrees and general instructions on value added tax and bookkeeping. The main research methods used were observation and material based analysis. The material used is based on the bookkeeping of commissioner's clients.

Cash-based value added tax has an impact on the short-term liquidity of small and micro enterprises. You can say that the service industry benefits more from the cash-based value added tax than the commercial industry. The benefits may vary from business to business, which is why one must closely weigh the pros and cons before deciding. It is also possible to incorporate cash-based value added tax into accrual based bookkeeping by adjusting the chart of accounts and the book entries.

Keywords: Cash-based value added tax, liquidity, law on value added tax

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	3
2	ARVONLISÄVERO	5
2.1	Verollinen myynti	6
2.2	Vähennettävä vero	7
2.3	Peruste, ilmoittaminen ja maksaminen	8
3	HALLITUKSEN ESITYS 139/2016.....	9
3.1	Toteutusmallit	9
3.2	Asiantuntijalausunnot	11
3.3	Arvonlisäverolain muutokset.....	12
4	SUORITEPERUSTEINEN KIRJANPITO JA ARVONLISÄVERO.....	14
4.1	Suoriteperusteisuus.....	14
4.2	Suoriteperusteisen kirjanpidon prosessi	15
4.3	Suoriteperusteinen arvonlisävero	16
5	MAKSUPERUSTEINEN KIRJANPITO JA ARVONLISÄVERO.....	17
6	SUORITE- JA MAKSUPERUSTEISEN ARVONLISÄVERON VERTAILU.....	19
7	TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET	22
7.1	Vaikutukset verovelvollisen lyhytaikaiseen maksukykyyn.....	22
7.2	Maksuperusteinen arvonlisävero kirjanpidossa	24
8	POHDINTA	27
	LÄHTEET	29
	LIITTEET	32

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni aihe kehittyi syksyllä ollessani työharjoittelussa Tilitoimisto Simo Salonen Oy:ssä. Harjoittelupaikassani pinnalla olivat uuden kirjanpitolain ja pien- ja mikroyritys asetuksen mukaiset muutokset sekä maksuperusteinen arvonlisävero. Koska kirjanpitolaki uudistui jo vuoden 2016 alussa, koin, että se ei ole enää tarpeeksi ajankohtainen aihe, minkä vuoksi päädyin tekemään työni arvonlisäverolain muutoksesta. Opinnäytetyöni aiheena on maksuperusteisen arvonlisäveron vaikutukset pien- ja mikroyritysten maksukykyyn. Aiheeni valintaan vaikutti myös oma mielenkiintoni aihetta kohtaan, sekä aiheen saama huomio mediassa. Toimeksiantajana toimii Tilitoimisto Simo Salonen Oy, joka on kirjanpito ja tilinpäätös palveluita tarjoava yritys Oulun teknologiakylässä.

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää arvonlisäveron vaikutus yrityksen lyhytaikaiseen maksukykyyn ja selvittää miten lyhytaikainen maksukyky muuttuu, kun yritys vaihtaa arvonlisäveron ilmoittamistapansa suoriteperusteisesta maksuperusteiseen ilmoittamistapaan. Lisäksi tarkoitukseni on selvittää miten maksuperusteinen arvonlisävero käsitellään suoriteperusteisessa kirjanpidossa, jotta kirjanpitolain mukainen oikea ja riittävä kuva voidaan saavuttaa. Opinnäytetyön keskeisinä käsitteinä ovat arvonlisäveron käyttäytyminen suorite- ja maksuperusteisessa kirjanpidossa.

Työn lopullisena tavoitteena on vastata kahteen tutkimuskysymykseen. Ensimmäinen tutkimuskysymys koskee työn laajinta kohderyhmää, eli yrityksiä, jotka harkitsevat siirtymistä uuden arvonlisäveromenettelyn piiriin. Tarkoitukseni on siis vastata kysymykseen, että minkälaisen yrityksen kannattaa siirtyä uuden arvonlisäveromenettelyn piiriin. Koska lakimuutos tulee vaikuttamaan suoraan yritysten kirjanpitoon, on toisena kysymyksenäni selvittää, että miten toimeksiantajani nykyisessä kirjanpito-ohjelmistossa voidaan toteuttaa tarvittavat muutokset oikean ja riittävän kuvan saamiseksi.

Vastaukset kysymyksiin saavutetaan laadullisin tutkimusmenetelmin. Ensimmäiseen kysymykseen aion vastata käyttämällä hyödyksi arvonlisäveron laajaa teoriapohjaa ja aineistolähtöistä analyysiä, jotta voin konkreettisesti tuoda esittämäni teorian tukemat johtopäätökset esille. Valitsin aineistolähtöisen analyysin tutkimusmenetelmäksi, koska sen avulla voin tuoda lukijalle parhaiten esille maksuperusteisen arvonlisäveron vaikutukset kassavirtaan. Aineistolähtöisen analyysin pohjana

toimii kaksi esimerkkiyritystä, jotka ovat toimeksiantajani asiakasyrityksiä. Ensimmäinen on palveluja tarjoava yritys, jonka liikevaihto on noin 430 000 euroa. Toisena esimerkkinä käytän tavaroiden myyntiin keskittyvää yritystä, jonka liikevaihto on noin 480 000 euroa. Tarkoitukseni on luoda näiden kahden esimerkin avulla yksinkertaistettu kuvaus siitä, miten suorite- ja maksuperusteinen arvonlisävero käyttäytyy näiden kahden erilaisen yrityksen välillä.

Vertailun teen tekemällä kassavirtalaskelmat yritysten kirjanpitojen pohjalta. Koska kummassakin yrityksessä on käytössä suoriteperusteinen kirjanpito ja arvonlisävero, joudun muuntamaan tekemäni kassavirtalaskelman maksuperusteisen arvonlisäveron mukaiseksi, jotta voin vertailla näitä keskenään. Tuodakseni vaikutukset esille vertailen aluksi suorite- ja maksuperusteisen arvonlisäveron vaikutuksia, jonka jälkeen vertailen näiden kahden eri toimintamallin yrityksen välisiä eroavaisuuksia. Vertailun työkaluina käytän 12 kuukauden alkukassan keskiarvoa sekä verokausien suoritettavien arvonlisäverojen keskiarvoa. Lisäksi korostan eräitä yksittäisiä kohtia tarpeen vaatiessa.

Toiseen kysymykseen vastaaminen tapahtuu luomalla toimiva teoriapohja, jota hyödynnän tuodesani esille vastaukset toiminnallisessa muodossa. Tarkoitukseni on tuoda esille yksinkertaisen kirjauksen mahdolliset muutokset esimerkkien muodossa. En aio tehdä esimerkeistä kaikkien erityistapausten kattavia, vaan pitäydyn yksinkertaisuudessa ja tuon esille vain yleisten ostojen ja myyntien muutokset.

Opinnäytetyöni tarkoituksena on aluksi luoda lukijalle ymmärrys arvonlisäveron teoriasta ja sen toiminnasta käytännössä. Tämän jälkeen esittelen hallituksen esityksen arvonlisäverolain muutoksiin liittyen, sekä tuon esille taustasyitä, jotka johtivat esityksen laadintaan. Lakimuutosten käsittelyn jälkeen johdetaan lukijan suoriteperusteisen ja maksuperusteisen kirjanpidon ja arvonlisäveron väliin eroihin. Lopuksi tuon esille tutkimukseni tulokset ja vastaan tutkimuskysymyksiini sekä pohdin työn tuloksia.

2 ARVONLISÄVERO

Yleinen kulutusverotus, eli nykyinen arvonlisävero ja entinen liikevaihtovero, otettiin käyttöön toisen maailmansodan aikana vuonna 1941 paikkamaan valtiontaloutta. Liikevaihtovero tarkoitettiin alun perin väliaikaiseksi veroksi, mutta kyseistä veroa säätelevää lakia alettiin vuotta myöhemmin jo muokata. Useiden muutosten jälkeen liikevaihtoverolaki korvattiin arvonlisäverolailla vuonna 1994. Liikevaihtoverojärjestelmä poikkeaa arvonlisäverolakijärjestelmästä useissa eri kohdissa, esimerkiksi kaikkien hyödykkeiden ja palveluiden myynti ei ollut veron piirissä eikä kaikkien ostojen sisältämää veroa voitu vähentää. (Hyttinen, Nyrhinen & Äärelä 2015, 27–28.)

Vaikka liikevaihtoverojärjestelmä olikin kulutusvero, se sisälsi usein piilevää veroa, jonka mahdollisesti suppea veropohja ja rajoitetut vähennysoikeudet. Arvonlisäverolailla pyrittiin poistamaan tämä piilevä vero laajentamalla olemassa olevaa veropohjaa sekä asettamalla tuotteen tai palvelun lopullinen kuluttaja maksamaan arvonlisävero. (Juanto & Saukko 2014, 12–13.) Arvonlisäveron kertaantuminen ja hyödykkeiden sisältämä piilevä vero saatiinkin suurimmaksi osaksi poistettua tilittämällä arvonlisäveroa yksittäisen hyödykkeen kaikissa vaihdannan vaiheissa. Tämä tarkoittaa sitä, että myyjä tilittää myydyn hyödykkeen arvonlisäveron valtiolle ja ostaja saa vastaisuudessaan vähentää kyseisen hyödykkeen sisältämän veron. Tällöin hyödykkeen sisältämä lopullinen arvonlisävero siirtyy kulutuksessa eteenpäin niin kauan, kunnes tuotteen lopullinen kuluttaja maksaa arvonlisäveron. (Hyttinen ym. 2015, 28–30.)

Kuluttaja ei kuitenkaan tilitä kyseistä arvonlisäveroa Suomen valtiolle maksaessaan hyödykkeestä arvonlisäveron sisältämän hinnan, vaan arvonlisäverolain (ALVL, 1501/1993 2:2§) mukaan kyseisen veron tilittää verovelvollinen. Verovelvollisen määrittäminen onkin tärkeää, koska arvonlisäveron tilittämisen lisäksi verovelvollinen on oikeutettu vähentämään vähennyskelpoisista ostoista arvonlisäveron (Hyttinen ym. 2015, 34–35). Verovelvollisen määrittäminen tapahtuu arvonlisäverolain mukaan. Arvonlisäverolaissa (ALVL 1:1.1) todetaan, että arvonlisäveroa suoritetaan valtiolle, kun liiketoimintaa harjoitetaan Suomessa tapahtuvasta tavarankäytön ja palvelun myynnistä, Suomeen tapahtuvasta tavarankäytön maahantuonnista, Suomessa tapahtuvasta tavarankäytön yhteisöyhteistyöstä sekä Suomessa tapahtuvasta tavarankäytön siirrosta varastointimenettelyn mukaisesti. Yleistäen voidaan todeta, että verovelvollinen on se, joka harjoittaa tavarankäytön tai palvelun myyntiä liiketoiminnan muodossa (Juanto & Saukko. 2014, 35–36). Hallituksen esitys (HE) eduskunnalle arvonlisäverolaiksi (HE 88/1993) onkin annettu liiketoiminnan harjoittamisesta yleisiä tunnusmerkkejä, joita ovat muun

muassa: ansiotarkoituksessa tapahtuvaa, jatkuvaa, ulospäin suuntautuvaa ja itsenäistä toimintaa, johon sisältyy tavanomainen yrittäjäriski.

2.1 Verollinen myynti

Arvonlisäverolain (ALVL 3:17 §:ssä) mukaan verollista myyntiä on tavaroiden ja palveluiden myynti. Arvonlisäverolain 17 §:ssä on myös määritelty, että tavara on aineellinen esine sekä energiahyödyke. Aineellisiksi esineiksi on katsottu myös kuuluvan osakkeet ja osuudet, jotka mahdollistavat omistus- tai hallintaoikeuden (Hyttinen ym. 2015, 93). Arvonlisäverolain (ALVL 3:17 §:n) mukaan palvelua on taas kaikki muu mitä voidaan myydä liiketoiminnan muodossa.

Tavaran myynti on arvonlisäverolain (ALVL 3:18 §:n) mukaan tavaran omistusoikeuden luovuttamista vastiketta vastaan. Tällöin on tärkeää huomata, että esimerkiksi tavaran vuokraaminen ei ole tavaran myyntiä, koska kyseessä on hallintaoikeuden, eikä omistusoikeuden, luovuttaminen (Hyttinen ym. 2015, 95). Myynniksi katsotaan myös elinkeinoharjoittajan yksityiskäyttöön ottamaa tavaraa, sikäli kun hän ottaa tavaran yksityiseen kulutukseen, luovuttaa tavaran vastikkeetta tai ottaa tavaran vähennyskelvottomaan käyttöön (ALVL 3:20–21 §:ien).

Palvelun myynniksi katsotaan palvelun suorittamista tai muuta luovuttamista vastiketta vasten (ALVL 3:18 §). Arvonlisäverolaissa on määritetty, että se mikä ei ole tavaraa, on palvelua. Palvelua ovat siis esimerkiksi vuokraus, työsuoritukset sekä erilaisten olosuhteiden sietäminen tai tekojen tekeminen tai tekemättä jättäminen. Palveluksi voidaan lukea myös tavaroiden luovuttaminen tietyissä olosuhteissa, koska raaka-aineiden jatkojalostaminen tavaraksi ja kyseisen tavaran luovuttaminen on katsottu joissain tapauksissa palveluksi. (Hyttinen ym. 2015, 93–94.)

Palvelun ottaminen yksityiskäyttöön katsotaan myös palvelun myymiseksi. Yksityiskäytöllä tarkoitetaan sitä, että elinkeinoharjoittaja suorittaa, luovuttaa tai muulla tavalla ottaa palvelun käyttöönsä vastikkeetta muuhun kuin liiketoiminnan tarkoitukseen. Palvelun yksityiskäyttö kuitenkin eroaa tavaran yksityiskäytöstä siten, että ostetusta palvelusta on voitu tehdä vähennys ja itse suoritettu palvelu on suoritettu verollisen liiketoiminnan yhteydessä ja elinkeinoharjoittaja myy vastaavia palveluja ulkopuolisille. (Nieminen, Anttila, Äärilä & Jokinen, 2016, luku 7, Oma käyttö.)

2.2 Vähennettävä vero

Arvonlisävero on hyödykkeiden vaihdantaan sidottu vero, minkä vuoksi jokaisessa vaihdannan vaiheessa on tärkeää, että jokainen verovelvollinen maksaa verollisen myyntinsä mukaisesti veroa, mutta saman aikaisesti vähentää arvonlisäverolain vähennysoikeuden mukaisesti ostettujen hyödykkeiden veron. Tämän vuoksi hyödykkeiden vaihdannan määrällä ei ole merkitystä arvonlisäveron lopulliseen määrään, koska jokaisessa vaiheessa estetään arvonlisäveron kertaantuminen vähennysoikeuden avulla. (Hyttinen ym. 2015, 262–263.) Arvonlisäverolain (ALVL 10 §:n) pääsäännön mukaisesti ainoastaan verovelvollinen on oikeutettu vähentämään arvonlisäveron verollista liiketoimintaansa varten. Vähennysoikeuden tarve kohdistuu tällöin vain verollisiin ostoihin, minkä vuoksi sekä ostajan että myyjän on oltava verovelvollisia (Hyttinen ym. 2015, 265).

Vähennysoikeuden edellytykset voidaan siis rajata koskemaan kahta eri osa-aluetta, jotka ovat verovelvollisuusasemaan liittyvät edellytykset ja käyttötarkoitukseen liittyvät edellytykset (Nieminen ym. 2016, luku 15, Vähennysoikeus). Verovelvollisuusasemaan liittyvät edellytykset ovat yksiselitteiset arvonlisäverolain (ALVL 10:102§) pääsäännön mukaan, jossa todetaan, että verovelvollinen saa vähentää verollista liiketoimintaa varten toiselta verovelvolliselta ostamastaan tavarasta tai palvelusta suoritettavan veron (ks. Hyttinen ym. 2015, 265–266). Pääsääntö tuo esille myös käyttötarkoitukseen liittyvän ehdon, jonka mukaan verovelvollinen saa vähentää veron verollista liiketoimintaa varten (ks. Nieminen ym. 2016, luku 15).

Yleiseen vähennysoikeuteen on kuitenkin tehty rajoituksia, joiden on ajateltu kuuluvan enemmän yksityisen kuluttamisen piiriin entä verolliseen liiketoimintaan (Nieminen ym. 2015, luku 15, Vähennysoikeus). Näitä rajoituksia ovat arvonlisäverolain (ALVL 10:114.1–2 §:ien) mukaisesti seuraavat:

Vähennystä ei saa tehdä, kun hankinta koskee seuraavia tavaroita ja palveluja:

1) verovelvollisen tai hänen henkilökuntansa asuntona, lastentarhana, harrastustilana tai vapaa-ajanviettopaikkana käytettävä kiinteistö sekä siihen tai sen käyttöön liittyvät tavarat ja palvelut;

2) verovelvollisen tai hänen henkilökuntansa asunnon ja työpaikan väliseen kuljetukseen liittyvät tavarat ja palvelut;

3) edustustarkoitukseen käytettävät tavarat ja palvelut;

--

5) henkilöautot, moottoripyörät, matkailuperävaunut, rakenteeltaan pääasiallisesti huvi- tai urheilukäyttöön tarkoitetut vesialukset ja sellaiset ilma-alukset, joiden suurin sallittu lähtömassa on enintään 1 550 kg, sekä niihin tai niiden käyttöön liittyvät tavarat ja palvelut. (29.12.1994/1486)

Edellä 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettu vähennysoikeuden rajoitus ei koske ajoneuvoa ja alusta, joka on hankittu myytäväksi, vuokrattavaksi taikka käytettäväksi ammattimaiseen henkilökuljetukseen tai ajo-opetukseen, eikä henkilöautoa, joka on hankittu yksinomaan vähennykseen oikeuttavaan käyttöön.

2.3 Peruste, ilmoittaminen ja maksaminen

Arvonlisäveron perusteena on vastike ilman veron osuutta. Vastikkeella tässä tarkoitetaan myyjän ja ostajan väliseen sopimukseen perustuvaa hintaa kaikkine hinnanalisineen. (ALVL 7:73 §.) Koska vastikkeen arvo määrää näin ollen veron perusteen, voi vastikkeena olla muutakin kuin perinteinen raha. Vastikkeena käy myös hyödykkeiden vaihtokauppa, jossa vaihdossa vastaanotetun hyödykkeen arvo on veron peruste. (Hyttinen ym. 2015, 195.)

Suoritettava vero määräytyy vahvistetun prosenttiosuuden mukaan, jonka tulee olla sama tavaroille ja palveluille, ellei laissa ole muuta säädetty (Hyttinen ym. 2015, 238). Arvonlisäverolain mukaisesti suoritettava vero on 24 % veron perusteesta, ellei 85 tai 85 a §:ssä toisin säädetä. Arvonlisäverolain 85 § säättää 14 % verokannan alaisista myynneistä, joita ovat muun muassa elintarvikkeiden, rehujen sekä ravintola- ja ateriapalveluiden myynti. 85a § säättää 10 % verokannan alaisista myynneistä, joita ovat muun muassa henkilökuljetus, lääkkeet ja kirjat. (ALVL 8:24 §:n.)

Arvonlisävero on verovelvollisen oma-aloitteisesti ilmoittama ja maksama vero, joka ilmoitetaan ja maksetaan verokautta toisena seuraavan kuukauden 12. päivä. Tätä päivää kutsutaan yleiseksi eräpäiväksi. Verovelvollisen verokausi on kalenterikuukausi, mutta verovelvollinen voi hakeutua pidempään verokauteen, mikäli kalenterivuoden liikevaihto tai sitä vastaava tuotto on enintään 100 000 euroa tai 30 000 euroa. Liikevaihdon ollessa alle 100 000 euroa voi verovelvollinen hakeutua neljännesvuosittaiseen verokauteen, jolloin kaikki oma-aloitteiset verot ilmoitettaisiin neljänneskalenterivuosittain. Alle 30 000 euron liikevaihdon omaava verovelvollinen voi hakeutua vuosittaiseen verokauteen, jolloin oma-aloitteiset verot tulisi ilmoittaa ja maksaa poikkeuksellisesti verokautta seuraavan helmikuun loppuun mennessä. (Verohallinto 2017a, viitattu 1.2.2017.)

3 HALLITUKSEN ESITYS 139/2016

Suomen hallitus antoi 15.9.2016 Hallituksen esityksen 139/2016 valtiopäivillä arvonlisäverolain 137 ja 143§:n muuttamisesta, joka hyväksyttiin muutettuna ja vahvistettiin eduskunnassa 16.12.2016. Esityksen sisältämät lakimuutokset astuivat voimaan 1.1.2017. (Laki arvonlisäverolain 137 ja 143§:n muuttamisesta, 1152/2016.) Vaikka eduskunta hyväksyi esityksen muutettuna, ei sen sisältö kuitenkaan muuttunut suunnattomasti (vrt. HE 139/2016).

Hallituksen esityksen pääasiallinen sisältö oli muuttaa arvonlisäveron suorittamisen syntymisvelvollisuuden ajankohtaa siten, että kirjanpitovelvolliset verovelvolliset, joiden liikevaihto on alle 500 000 euroa vuodessa, voivat käsitellä arvonlisäveron suorittamisvelvollisuuden syntyneen samana kuukautena, kun myynnin tai oston suoritus tapahtuu. Tämän esityksen tarkoituksena oli vaikuttaa pien- ja mikroyritysten heikentyneeseen rahoitustilanteeseen, minkä osasyynä on pitkät maksuajat. (HE 139/2016, 6.)

Suomen Yrittäjien syksyllä vuonna 2013 tekemän pk-yritysbarometrin mukaan 44 % pk-yrityksistä joutuu hyväksymään yli 30 päivän maksuaikoja ja näistä yrityksistä 36 % on joutunut hyväksymään jopa yli 60 päivän maksuaikoja (Suomen Yrittäjät ry 2013, 32). Elinkeinoelämän keskusliiton vuoden 2014 huhtikuun Pk-toimintaympäristökyselyn mukaan keskimääräinen maksuaika oli kuitenkin 28 päivää (Elinkeinoelämän keskusliitto 2014, 6).

Koska arvonlisävero joudutaan ilmoittamaan ja maksamaan verokautta toisena seuraavan kuukauden 12. päivä, verovelvollinen joutuu ilmoittamaan ja maksamaan arvonlisäveronsa yli 30 päivän maksuehdolla usein ennen kuin saa itse suorituksen laskusta (HE 139/2016, 6). Tämä kuitenkin koskee lähes poikkeuksetta vain verovelvollisia, joiden verokausi on kuukausi.

3.1 Toteutusmallit

Hallitus esittää, että maksuperusteisen arvonlisäveron käyttöönottoon on kaksi tapaa, Symmetrinen ja epäsymmetrinen malli. Symmetrinen malli, jossa sekä myynnit ja ostot käsiteltäisiin arvonlisäverotuksessa siten, että arvonlisäveron tilittämismallisuus syntyy verovelvollisen saatua tai

maksettua osa suorituksesta. Tämä tarkoittaisi verovelvollisen kohdalla sitä, että myyjä ei ilmoittaisi myynnistään arvonlisäveroa ennen kuin ostaja on maksanut laskun, mutta samanaikaisesti ostaja ei voisi vähentää arvonlisäveroa ennen kuin on maksanut laskun. (HE 139/2016, 7–8.)

Symmetrinen malli ei kuitenkaan estäisi kahden erilaisen verovelvollisen välistä kaupankäyntiä. Tämä kuitenkin velvoittaisi suoriteperusteisesti arvonlisäveroa tilittävän yrityksen tilittämään ostojen arvonlisäveron maksuperusteisesti käydessään kauppaa maksuperusteista arvonlisäveroa tilittävän kanssa. Hallituksen esityksessä tuodaankin esille, että myyntien symmetrinen maksuperusteisuus saattaisi johtaa maksuperusteisesti arvonlisäveroa tilittävien yritysten syrjintään suoriteperusteisesti arvonlisäveroa tilittävien toimesta. (HE 139/2016, 8.) KHT-Yhdistys on lausuntopyynnössään valtiovarainministeriölle tuonut esille myös useat yritysten hallintoa vaikeuttavat seikat, kuten arvonlisäveron tilitysperusteen kerääminen alihankkijoilta tai toimittajilta, maksupäivän selvittäminen asiakkaalta ja mahdollisesti myös kahden eri menettelytavan noudattamiseen arvonlisäveron raportoinnissa (KHT-Yhdistys 2014, 3).

Kirjanpidollisesti ja hallinnollisesti symmetrisen mallin käyttäminen ei lisäisi tilikauden aikaista taakkaa maksuperusteisesti arvonlisäveroa tilittävälle, mutta tilikauden päättyessä kirjanpidollinen taakka kasvaisi, johtuen siitä, että tilinpäätös tulisi kirjanpitolain mukaisesti muuttaa suoriteperusteiseksi huolimatta arvonlisäveron tilittämisen mallista. Symmetrisessä mallissa mahdollistuisi myös tapahtumien kirjaaminen tiliotteelta perustuviin maksutietoihin. (HE 139/2016, 8.)

Toinen hallituksen esityksessä esitetty malli on epäsymmetrinen malli, missä myyntien ja ostojen välinen arvonlisäveron tilitys toimisi mallin mukaisesti epäsymmetrisesti. Tällöin myyntien arvonlisävero maksettaisiin maksuperusteisesti, eli myyjä ilmoittaisi ja maksaisi arvonlisäveron verokauden aikana tulleista suorituksista. Ostojen kohdalla verovelvollinen kuitenkin ilmoittaisi ja vähentäisi arvonlisäveron suoriteperusteisesti. Verovelvollisten välillä myynti ja osto jakautuisivat siten, että myyjä tilittäisi arvonlisäveron suorituksen saatuaan, mutta ostaja saisi vähentää arvonlisäveron ostostaan samalla tavalla kuin suoriteperusteisessa arvonlisäverotuksessa, tällöin ei myöskään tulisi eroa suoriteperustetta ja maksuperustetta käyttäville yrityksille. (HE 139/2016, 8.)

3.2 Asiantuntijalausunnot

Hallituksen esitys perustuu valtiovarainministeriön laatimaan selvitykseen, joka laadittiin syksyllä 2014. Kyseisessä selvityksessä kuultiin muun muassa Verohallintoa, Elinkeinoelämän keskusliittoa, KHT-yhdistystä, Suomen Taloushallintoliittoa sekä Suomen Yrittäjät ry:tä. Saatujen lausuntojen perusteella kaikki suhtautuivat myönteisesti maksuperusteisen arvonlisäveron käyttöönottoon, vaikkakin sen käyttöönottavasta, hyödyistä ja yleisistä vaikutuksista oli lausuttu eriäviä mielipiteitä (HE 139/2016, 10.)

Suomen Tilintarkastajat ry on lausunnossaan (2016) tuonut esille, että täysin symmetrisen mallin käyttöönotto olisi mahdotonta kaikilla yrityksillä, koska EU:n arvonlisäverodirektiivin 68 ja 196 artikloiden mukaisesti yhteisöpalveluiden vähennettävä ja maksettava arvonlisävero tulee tehdä suoriteperusteisesti. Tämän seikan mukaisesti epäsymmetrinen malli on ainoa toteuttamiskelpoinen malli näille yrityksille. Suomen Tilintarkastajat ry toi esille lausunnossaan myös hallituksen esityksen ongelman, jossa perustellaan symmetrinen malli ainoaksi toimintamalliksi, mutta kuitenkin se ei ratkaisisi yritysten maksukyvyyn ongelmia, vaan tilanne jäisi samantyyppiseksi. (Suomen Tilintarkastajat ry, 2016.) KHT-Yhdistys (2014) on lausunnossaan samaa mieltä Suomen Tilintarkastajat ry:n kanssa, mutta samalla korostaa sitä, että epäsymmetrinen malli ei toisi suuria hallinnollisia kustannuksia eikä aiheuttaisi ristiriitaa kirjanpidon johdonmukaisuuden periaatteen kanssa.

Symmetristä mallia tukee kuitenkin Veronmaksajain Keskusliitto ry ja Suomen Taloushallintoliitto ry. Perusteluissaan Veronmaksajain Keskusliitto (2015) piti symmetristä mallia yksinkertaisena ja kassahallintaa helpottavana. Suomen Taloushallintoliitto pitää symmetristä mallia kannattavana, koska se antaa kaikenlaisille yrityksille mahdollisuuden tilittää arvonlisäveroa maksuperusteisesti. Suomen Taloushallintoliitto kuitenkin tuo esille, että maksuperusteisen arvonlisäveron käyttöönottoa kannattaa miettiä tapauskohtaisesti, sekä ottaa huomioon mahdolliset muutokset taloushallinnon ohjelmistoihin. (Suomen Taloushallintoliitto ry, 2016a.) Hallituksen esityksessä (HE 139/2016, 11) kuitenkin todetaan, että kukaan lausunnon antajista ei kannattanut täysin symmetristä mallia, jossa kahden verovelvollisen välillä toimittaisiin aina symmetrisesti.

Osassa asiantuntijalausunnoista otettiin kantaa myös liikevaihdon raja-arvoon, joka mahdollistaa maksuperusteisen arvonlisäveron käyttöönottamisen. Suomen Yrittäjät ry (2016) kannattavat lau-

sunnossaan 500 000 euron liikevaihdon rajaa, mutta toteavat, että liikevaihdon raja voi olla riittämätön ja siten sen muuttamista pitää tarpeen tullen harkita. Tilintarkastusyhteisö PK-Finland Oy:n toimitusjohtaja Eero Prepula (2016) ottaa lausunnossaan kantaa liikevaihdon raja-alueeseen kirjanpitolain määritelmien perusteella. Koska esityksen tarkoituksena on helpottaa pien- ja mikroyritysten rahoitustilannetta arvonlisäveron osalta, Prepula ehdottaa, että liikevaihdon raja nostettaisiin kirjanpitolaissa määritettyyn mikroyrityksen liikevaihdon rajaa vastaavaksi, eli 700 000 euroon (Prepula, 2016).

3.3 Arvonlisäverolain muutokset

Arvonlisäverolain 137 § muuttui huomattavasti sen vanhaan muotoon nähden. Aiemmin se koski verovelvollisia, joihin ei sovellettu kirjanpitolakia ja kirjanpitovelvollisia, joilla oli oikeus laatia maksuperusteinen tilinpäätös. (ALVL 13:137 §.) Käytännössä entinen arvonlisäverolain 137 § koski kirjanpitolain (KPL, 1336/1997, 1:1a,1) mukaisesti luonnollisia henkilöitä jotka harjoittavat maataloutta tai kalastusta ja kirjanpitolain (KPL 3:4,2) mukaisia mikroyrityksiä, jotka ovat säätiöitä tai yhdistyksiä eivätkä ole emoyhtiönä konsernissa, josta on laadittava konsernitalinpäätös.

Uusi arvonlisäverolain 137 § kuitenkin koskee verovelvollisia, joiden liikevaihto on arvonlisäverolain 3 §:n mukaisesti laskettuna alle 500 000 euroa, verovelvollisia, joihin ei sovelleta kirjanpitolakia ja verovelvollisia, joilla on oikeus laatia maksuperusteinen tilinpäätös tai olla laatimatta tilinpäätöstä (ALVL 13:137 §). Lain uusi muoto koskee siis aiemmin mainittujen lisäksi kirjanpitolain (KPL 1:4b §:n) mukaisia mikroyrityksiä.

Suomen taloushallintoliitto ry (2016b) nostaa täydennyslausunnossaan esille kuitenkin lain tulkinnallisen kysymyksen, jossa mikroyritys voisi vähentää maksuperusteisesti arvonlisäveroa, vaikka sen liikevaihto ylittäisi 500 000 euroa. Kun kirjanpitolain (KPL 1:4b §) mikroyrityksiä koskevista raja-arvoista ylittyy kaksi, on mikroyritys velvollinen laatimaan tilinpäätöksen, mutta mikäli raja-arvoista ylittyy vain yksi, mikroyritys ei ole velvollinen laatimaan tilinpäätöstä, jolloin sen liikevaihto voi olla yli 700 000 euroa.

Uudessa laissa otetaan kantaa myös verollisten myyntien arvonlisäveron suorittamisen myöhäisimpään ajankohtaan. Uuden lain mukaisesti myynnistä suoritettava vero on kohdistettava viimeistään 12 kuukauden päähän tavaran toimittamisesta tai palvelun suorittamisesta, pois lukien myynnin luottotappiot, vaikka hyödykkeestä tai palvelusta ei olisi saatu suoritusta. (ALVL 13:137.2.)

Mikäli uutta lakia soveltavan verovelvollisen liikevaihto ylittää sallitun 500 000 euron raja-arvon ennakoimattomasta tai yllättävästä syystä, voi verovelvollinen jatkaa menettelyn soveltamista tilikauden loppuun (ALVL, 137). Lain valmistelupapereissa ei kuitenkaan ole otettu kantaa siihen mikä määritellään ennakoimattomaksi tai yllättäväksi syyksi.

Arvonlisäverolain toinen muuttunut pykälä oli 143 §, jossa käsitellään ostoista vähennettävän arvonlisäveron ajallista kohdistamista. Vanhan lain mukaisesti 137 §:ää noudattanut *sai* noudattaa myös 143 §:ää, mutta uudessa laissa otetaan kantaa muuttuneeseen 137 §:ään. Uuden lain mukaisesti verovelvollinen, joka ei ole kirjanpitolain (KPL 1:1a,1) mukainen maatilataloutta tai kalastusta harjoittava luonnollinen henkilö tai kirjanpitolain (KPL 3:4,2) mukainen mikroyritys, *joutuu* kohdistamaan ostoista vähennettävän arvonlisäveron sille kalenterikuukaudelle, jonka aikana ostohinta tai sen osa on maksettu (ALVL 13:143 §).

4 SUORITEPERUSTEINEN KIRJANPITO JA ARVONLISÄVERO

Kirjanpidon tarkoituksena on tallentaa taloutta koskevia tietoja ja tuottaa näiden avulla informaatiota yhtiölle. Käytännössä kirjanpito toteutetaan kaksivaiheisena, joista ensimmäinen vaihe on juoksevan kirjanpidon järjestäminen ja toinen vaihe on tilinpäätöksen ja mahdollisen toimintakertomuksen laadinta. (Leppiniemi & Kaisanlahti, 2017, Kirjanpidon kuvaus yritystoiminnasta.)

Juoksevaa kirjanpitoa voidaan laatia useilla eri tavoilla, mutta kirjanpito tulee kuitenkin järjestää siten, että vastataan seuraaviin kysymyksiin: mitä, mistä, mihin, miten ja milloin. Näillä kysymyksillä on tarkoitus varmistaa se, että kyseessä on liiketapahtuma, joka kirjataan oikeille tileille ja niiden kirjaustapa on oikea. Milloin -kysymys on kuitenkin monimutkaisempi, koska sen avulla määritetään kirjauksen maturiteetti, eli milloin liiketapahtuma voidaan kirjata. Suoriteperusteisuus on yksi tapa määrittää liiketapahtuman maturiteetti. (Leppiniemi & Kaisanlahti, 2017, Kirjanpidon tekniikka.)

4.1 Suoriteperusteisuus

Kirjanpilolaki (KPL 2:3) määrittää kirjanpidon kirjaamisperusteiksi suoriteperusteisuuden, laskuperusteisuuden tai maksuperusteisuuden. Kirjanpidon pääsääntöisenä kirjausperiaatteena pidetään kuitenkin suoriteperustetta, jolloin hyödykkeen tai palvelun luovuttaminen tai vastaanottaminen toimii liiketapahtuman kirjauksen perusteena, tällöin maksu toimii ainoastaan rahoitustapahtumana, eli kirjausena velka- ja saatavatilien välillä (Leppiniemi & Kaisanlahti, 2016, 49). Juoksevassa kirjanpidossa on kuitenkin mahdollista käyttää rinnakkain maksu- ja suoriteperusteisuutta, mutta koska suoriteperusteisuus on tilinpäätöksen periaate, tulee kirjanpito oikaista tilinpäätökseen suoriteperusteiseksi (Leppiniemi & Kaisanlahti, 2017, Lainsäädäntö ja sen tulkintaperiaatteet).

Arvonlisävero on verovelvollisen oma-aloitteisesti ilmoittama vero, jonka verovelvollinen ilmoittaa ja suorittaa yleiseen eräpäivään mennessä. (Verohallinto 2017a, viitattu 4.3.2017.) Valtioneuvoston asetus oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä (OVMA, 1355/2016, 1:1.1–2) säätää, että verokauden aikana syntyneiden arvonlisäverollisten myyntien ja vähennyskelpoisten ostojen selvittämiseksi liiketapahtumat tulee kirjata suoritteen syntymisen ajankohdan mukaan. Eri verokantojen alaisten myyntien ja ostojen tulee olla myös erotettavissa kirjanpidossa (OVMA 1:1.1-2). Arvonlisäveron suorittamisvelvollisuus syntyy, kun tavara on toimitettu tai palvelu on suoritettu (ALVL

2:14.1). Lisäksi verovelvollisen, jonka verokausi on kuukausi tai neljänneskalenterivuosi, tulee kirjata suoritettavan ja vähennettävän arvonlisäveron määrään vaikuttavat kirjaukset yleiseen eräpäivään mennessä (OVMA 1:2.1).

Suoritteiden syntyessä arvonlisävero on kirjattava kirjanpitoon sille varattuun tiliryhmään, joka on, riippuen suoritteesta, suoritettava arvonlisävero tai vähennettävä arvonlisävero. Kirjanpitoon voidaan kuitenkin varata omat tilit jokaiselle arvonlisäverokannalle, jolloin OVMA 1:1.1–2 ehdot täyttyvät. Verokauden päättyessä suoritettavan arvonlisäveron ja vähennettävän arvonlisäveron tiliryhmään kuuluvat tilit päätetään tilitettävä arvonlisävero -tilille, jonka saldo ilmoittaa maksettavan tai saatavan arvonlisäveron. (Kirjanpitolautakunta 2008, 12–13.)

4.2 Suoriteperusteisen kirjanpidon prosessi

Kirjanpidon osaprosessi on osa yritysten laskentatoimen ydinprosessia ja suoriteperusteinen kirjanpito on yksi tapa tehdä kirjanpidon osaprosessia. Kirjanpitoa tehdessä tulee siis ottaa huomioon sen vaikutukset yrityksen laskentatoimeen, koska sisäisen ja ulkoisen laskentatoimen avulla yritys tekee yritystä koskevia liiketaloudellisia päätöksiä. Laskentatoimen on siis tärkeää antaa oikeanlainen kuva yrityksen taloudellisesta tilanteesta nykyhetkellä, sekä auttaa ennustamaan yrityksen taloudellista tilannetta lähitulevaisuudessa, jotta tarpeelliset päätökset voidaan tehdä. (Ikäheimo, Malmi & Walden 2016, 12–13.)

Liiketoimintaprosessin määritelmänä on Hannuksen (2003, 41) mukaan toisiinsa liittyvien toimintojen ja tehtävien muodostama kokonaisuus, jonka tarkoituksena on luoda asiakkaan tarpeita kohtaava lopputuote. (ks. Laamanen & Tinnilä, 2009, 10.) Valmis kirjanpito muodostaa juuri tällaisen kokonaisuuden. Kirjanpito voidaan jakaa usean eri tehtävän muodostamaan kokonaisuuteen ja siten erilaisiin osaprosesseihin tai osakirjanpitoihin. Kirjanpito voi muodostua useasta eri osaprosessista, joita voi olla muun muassa ostoskontra, myyntireskontra ja palkanlaskenta. Osakirjanpidot päätetään kuitenkin myöhemmin kirjanpidon pääkirjaan, jotta saadaan valmiiksi halutun ajanjakson mukainen kirjanpito.

4.3 Suoriteperusteinen arvonlisävero

Suoriteperusteisessa kirjanpidossa suorite kirjataan kuluksi tai tuloksi ja velaksi tai saatavaksi samanaikaisesti, jolloin syntyy myös arvonlisäverolain (ALVL 2:14.1) mukainen arvonlisäveron suorittamisvelvollisuus. Tällöin myös arvonlisäverovelka ja -saatava tulee kirjata kyseiselle hetkelle, jotta suoriteperusteisuuden peruseriaate täyttyy myös arvonlisäveron osalta. Verohallinnolle ilmoitettu verokauden arvonlisävero on siis sidonnainen verokauden aikana syntyneistä suoritteista, mikä puolestaan tarkoittaa sitä, että verovelvollisen saamat tai maksamat suoritukset eivät ole yhteydessä verokauden arvonlisäveroon. Ideaalitulanteessa tämä tarkoittaa sitä, että verovelvollinen voi kyseisen verokauden aikana vaikuttaa arvonlisäverosaamiseen ja -velkaan riippumatta kyseisen verokauden kassatilanteesta ja voi pyrkiä rahoittamaan liiketoimintaansa osittain arvonlisäverosaatavilla.

Verohallinto maksaa arvonlisäverosaatavat aikaisintaan verokautta seuraavan kuukauden 12. päivän jälkeen (Verohallinto, 2017b, viitattu 10.3.2017). Tämä tarkoittaa sitä, että verokauden aikaisen laskujen maksuajan tulee olla myöhemmälle päivämäärälle, kuin verokautta seuraavan kuukauden 12. päivä, jolloin verovelvollinen voi käyttää kyseisestä laskusta saatavan arvonlisäveron kattamaan laskun summaan sisältyvän maksettavan arvonlisäveron. Tätä tapahtuu kuitenkin usein myös luonnollisesti laskuissa, joiden maksuaika on yli 30 päivää. Mikäli verovelvollinen kuitenkin käyttää tilitoimiston palveluita, on epätodennäköistä, että verovelvollinen hyötyisi keinotekoisesta arvonlisäveron hyödyntämisestä, koska kirjanpito ja arvonlisäveroilmoitus tehdään usein verokautta seuraavan kuukauden aikana.

Toinen tärkeä piirre suoriteperusteiselle arvonlisäverolle on aiemmin ilmoitetun arvonlisäveron korjaaminen. Koska verokausi on usein kuukausi, on tyypillistä, että myös laskut lähetetään sen kuukauden jälkeen, jolle laskun tapahtumat on kohdistunut. Tällaisia ovat esimerkiksi käytön perusteella laskutettavat palvelut, kuukausittaiset palvelut ja projektiperusteiset palvelut. Suoriteperusteisuuden mukaisesti tällaiset laskut voidaan kuitenkin kirjata kyseiselle verokaudelle ja tarpeen vaatiessa voidaan korjata verohallinnolle ilmoitettua arvonlisäveroa oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun lain (OVML, 768/2016) mukaisesti ilman aiheetonta viivytystä.

5 MAKSUPERUSTEINEN KIRJANPITO JA ARVONLISÄVERO

Vaikka pääsääntöinen kirjaamisperuste liiketapahtumille on suoriteperuste, voidaan juoksevaa kirjanpitoa käsitellä myös maksuperusteisesti, lukuun ottamatta joitain kirjanpitolain määrittämiä poikkeuksia. Maksuperusteisen kirjanpidon periaatteena on kohdistaa liiketapahtumien aiheuttamat kulut ja tulot niistä aiheutuvien rahoitustapahtumien yhteyteen, eli kirjausperusteena toimii kassaan tulevat ja lähtevät maksut. (Leppiniemi & Kaisanlahti, 2017, Suoriteperuste ja maksuperuste.) Kirjanpitolaki (KPL 2:3.2) asettaa kuitenkin maksuperusteiselle kirjanpidolle lisäehdoksi sen, että ostovelat ja myyntisaamiset on voitava jatkuvasti selvittää.

Maksuperusteisen kirjanpidon prosessi on huomattavasti yksinkertaisempi verrattuna suoriteperusteisen kirjanpidon prosessiin. Koska maksuperusteinen kirjanpito tehdään maksutapahtumista johdettavista liiketapahtumista, voidaan kaikki kohdekauden tapahtumat kirjata tiliotteiden ja käteiskassan tapahtumien perusteella. Maksuperusteisessa kirjanpidossa pitää kuitenkin pystyä selvittämään ostovelat ja myyntisaamiset, mikä on useimmissa yrityksissä helppoa erillisen osto- ja myyntireskontran seurannalla.

Maksuperusteinen arvonlisävero tarkoittaa myynnistä suoritettavan tai ostoista saatavan arvonlisäveron kohdistamista sille verokaudelle jonka aikana suoritus tai sen osa on kertynyt (ALVL 12:137 §). Maksuperusteinen arvonlisävero ei kuitenkaan ole sama asia maksuperusteisen kirjanpidon kanssa, vaikka sen nimestä voisi päätellä toista. Vaikkakin maksuperusteisen arvonlisäveron periaate on täysin sama maksuperusteisen kirjanpidon periaatteen kanssa, voi maksuperusteista arvonlisäveroa soveltaa myös suoriteperusteiseen kirjanpitoon.

Sovellettaessa maksuperusteista arvonlisäveroa suoriteperusteisen kirjanpidon kanssa, tulee huomioida, että palvelun tai tavaran vastaanottaminen tai luovuttaminen luo perusteen liiketapahtuman kirjaukselle, jolloin arvonlisävero tulee kirjata myös samanaikaisesti saatavaksi tai velaksi. Arvonlisäveron suorittamis- ja ilmoittamisvelvollisuus syntyy kuitenkin vasta suoritteen tai sen osan kertymisen jälkeen. Tämän vuoksi kirjanpidossa tulee pitää yllä kirjanpitolautakunnan arvonlisäveron kirjaamisen yleisohjeen mukaisia tililuokkia, mutta samanaikaisesti kirjanpidosta tulisi käydä ilmi verokaudelta suoritettava tai saatava arvonlisävero.

Kirjanpidollisesti maksuperusteista arvonlisäveroa on helppo soveltaa kirjanpitovelvollisiin, joiden kirjanpito toteutetaan maksuperusteisesti, koska liiketapahtumat kirjataan kirjanpitoon vasta suoritusten yhteydessä. Suoriteperusteisessa kirjanpidossa toteutettu maksuperusteinen arvonlisävero on kuitenkin vaikeampi toteuttaa, koska verokauden aikaisten suoritusten sisältämä arvonlisävero tulee olla selvillä, jotta se voidaan suorittaa yleisenä eräpäivänä. Tilikauden aikaista arvonlisäveroa tulee kuitenkin lisäksi seurata, jotta kirjanpidosta saa oikean ja riittävän kuvan.

Verokauden suoritettava tai saatava arvonlisävero on sidottu yritysten liiketoiminnan rahavirtoihin, jonka vuoksi yritykset voivat vaikuttaa suoritettavaan arvonlisäveroon antamallaan maksuajoilla ja saatavaan arvonlisäveroon suorittamalla ostolaskuja. Tämä tarkoittaa sitä, että yritykset eivät joudu suorittamaan arvonlisäveroa, ennen kuin ne ovat saaneet asiakkailtaan suorituksen tai sen osan, mikä johtaa siihen, että yritykset pystyvät rahoittamaan verokaudelta suoritettavan arvonlisäveron saamallaan suorituksilla. Tämä kuitenkin pitää käänteisesti paikkansa saatavan arvonlisäveron kohdalla. Koska yritykset joutuvat suorittamaan ostolaskunsa ennen kuin ne saavat vähentää arvonlisäveron, joutuvat yritykset rahoittamaan ostonsa kokonaan rahoitusomaisuudellaan.

6 SUORITE- JA MAKSUPERUSTEISEN ARVONLISÄVERON VERTAILU

Voimaan tulleen lakimuutoksen vuoksi pien- ja mikroyrityksille on tullut tarpeelliseksi pohtia omaa arvonlisäverokäytäntöään sekä arvonlisäveron syvällisempiä vaikutuksia yrityksen liiketoiminnan rahavirtoihin. Arvonlisäverolla on vaikutuksia muun muassa yrityksen tuotteiden hinnoitteluun, investointien hankintaan sekä lyhytaikaiseen maksukykyyn. Tässä kappaleessa keskityn suorite- ja maksuperusteisen arvonlisäveron vaikutuksiin yritysten lyhytaikaisessa maksukykyssä.

Yrityksen maksukyvyllä tarkoitetaan yrityksen kykyä selviytyä sen velvoitteista. Maksukykyä seurataan yrityksen rahoitusbudjetilla, jonka tarkoituksena on seurata ja ennustaa yrityksen kassavarojen lisääntyminen tai väheneminen. Mikäli kassavarat muuttuvat negatiiviseksi, eikä lisärahoitusta ole saatavilla, yrityksestä tulee maksukyvytön. (Ikäheimo, ym. 2016, 149.) Verokauden arvonlisävero voi olla suoritettavaa tai saatavaa, jonka vuoksi arvonlisäverolla on vaikutus rahoitusbudjettiin ja siten yrityksen maksukykyyn.

Arvonlisävero vaikuttaa yrityksen maksukykyyn vasta sen suorittamisvelvollisuuden tai saamisen hetkellä, minkä vuoksi se voidaan kohdistaa rahoitusbudjettiin verokauden päättymistä toisena seuraavalle kuukaudelle. Otettaessa arvonlisävero huomioon rahoitusbudjettiin, tulee kuitenkin huomioida, että kumpaa arvonlisäveromenetelmää käytetään. Maksuperusteista arvonlisäveroa käytettäessä rahoitusbudjetissa voidaan huomioida nykyiselle verokaudelle kuuluvat suoritukset, joista muodostuu tuleva arvonlisäverosaatava tai -velka. Tämän vuoksi verokauden aikana tai sen jälkeen saadut tai lähetetyt laskut eivät vaikuta verokauden arvonlisäverosaatavaan tai -velkaan ja rahoitusbudjettia voidaan täydentää arvonlisäveron osalta heti verokauden päätyttyä.

Suoriteperusteista arvonlisäveroa käytettäessä arvonlisäverosaatava tai -velka on kuitenkin vaikeampi määrittää verokauden aikana, koska laskut, jotka kohdistuvat verokaudelle, voivat saapua vasta verokauden päätyttyä ja tällöin verokauden mukainen arvonlisäverosaatava tai -velka voi muuttua. Verokaudelle kuuluva kulu ei kuitenkaan toteudu yrityksen rahaliikenteen näkökulmasta ennen kuin lasku on maksettu, jolloin on mahdollista saada kyseistä laskua koskeva arvonlisäverosaatava ennen kuin lasku maksetaan.

Maksuperusteisen ja suoriteperusteisen arvonlisäveron vaikutukset maksukykyyn ovat siis erilaiset. Maksuperusteisessa käytännössä arvonlisäveroa ei voi vähentää ennen kuin lasku on maksettu, mutta suoriteperusteisessa voi. Suoriteperusteisessa tämä toimii kuitenkin käänteisesti suoritettavan arvonlisäveron osalta, koska myyntien arvonlisävero tulee tilittää, vaikka suoritusta ei olisi tullutkaan. Näitä kahta tapaa voidaan vertailla siis sekä myyntien ja ostojen sekä niistä suoritettavien ja saatavien arvonlisäverojen välityksellä.

Verratessa näitä kahta tapaa suhteessa myyntiin ja ostoihin, joudutaan liiketapahtumat huomioimaan verokauden ensimmäisestä päivästä sitä toisena seuraavan kuukauden 12. päivään asti. Vertailussa käytän ainoastaan verokautena yhtä kuukautta, koska neljännesvuosimenettelyssä näiden kahden tavan välille ei muodostu suurta eroa, koska laskujen maksuaika on erittäin harvoin yli viisi kuukautta, jolloin osto- ja myyntilaskujen suoritukset tapahtuvat jo verokauden aikana. Vuotuista verokautta ei myöskään oteta vertailussa huomioon samasta syystä.

Myynnin vertaamisessa tulee aluksi ottaa huomioon useita seikkoja; Onko kyseessä palvelumyynti vai tavaramyynti, milloin kyseinen tavara tai palvelu on luovutettu tai suoritettu, milloin lasku on lähetetty asiakkaalle ja milloin suoritus on saapunut yritykselle. Tavarain tai palvelun luovutus tai suoritus määrittää suoriteperusteisen arvonlisäveron kohdistumisen verokaudelle, asiakkaan suorituspäivämäärä määrittää taas puolestaan maksuperusteisen arvonlisäveron kohdistumisen verokaudelle. Palvelumyynnin ja tavaramyynnin huomioiminen ei nouse esille pelkästään myynnissä, mutta otettaessa ostot mukaan vertailuun voidaan luoda tarkempi kuva yrityksen maksukykyyn muutoksesta.

Myynnistä suoritettava arvonlisävero on ilmoitettava ja suoritettava viimeistään verokautta toisena seuraavan kuukauden 12. päivänä (Verohallinto, 2017a, viitattu 4.3.2017). Tämä tarkoittaa sitä, että verokauden aikana luovutetun tavarain tai suoritettun palvelun arvonlisäverolla on maksuaikaa enintään kaksi kalenterikuukautta ja 12 päivää ja lyhimmillään kalenterikuukausi ja 12 päivää. Suorite- ja maksuperusteisen arvonlisäveron ero myynteihin liittyen koskee ainoastaan myynnistä tilittävän arvonlisäveron rahoitusta. Tällä tarkoitan sitä, että suoriteperusteista arvonlisäveroa käyttävän yrityksen tulee saada oman myyntilaskunsa suoritus ennen kuin se joutuu suorittamaan laskun sisältämän arvonlisäveron, muutoin voidaan ajatella, että yritys on rahoittanut arvonlisäveron muulla toiminnalla.

Maksuperusteista arvonlisäveroa noudattava yritys joutuu ilmoittamaan ja suorittamaan arvonlisäveron vasta suorituksen tai sen osan saatuaan, minkä vuoksi verokauden liiketoiminnan rahavirta pystyy kattamaan verokauden suoritettavan arvonlisäveron lähes poikkeuksetta. Myyntien osalta maksuperusteinen arvonlisävero on siis aina parempi vaihtoehto, entä suoriteperusteinen arvonlisävero.

Ostoista saatavan arvonlisäveron suurimpana erona suorite- ja maksuperusteisen arvonlisäveron välillä toimii se, että maksuperusteista tapaa noudatettaessa lasku tulee maksaa ennen kuin laskun arvonlisäverosaatavan voi hyödyntää. Edellä mainitun vuoksi maksuperusteista arvonlisäveroa noudattava yritys ei voi käyttää ostolaskujen sisältämää arvonlisäveroa ostolaskujen rahoittamiseen. Suoriteperusteista arvonlisäveroa noudattava yritys voi taas hyödyntää saatavaa arvonlisäveroa ostolaskujen rahoittamiseen, mikäli laskun eräpäivä on vasta arvonlisäveron maksuajan jälkeen. Tämä puolestaan tarkoittaa sitä, että ostojen arvonlisävero on aina kannattavampaa vähentää suoriteperusteisesti.

Ostoista saatavaan arvonlisäveroon on kuitenkin olemassa poikkeuksia, jotka eivät noudata yleistä arvonlisäveron pääsääntöä, vaikka maksuperusteista arvonlisäveroa noudatettaisiin. Yksi näistä poikkeuksista on Euroopan Unionin yhteisöhankekoostojen vähennettävä arvonlisävero, joka tulee tilittää suoriteperusteisesti (Euroopan Unionin yhteinen arvonlisäverojärjestelmä, 251). Eli vaikka verovelvollinen siirtyisi maksuperusteisen arvonlisäveron noudattamiseen, joutuu verovelvollinen joissain tapauksissa noudattamaan silti suoriteperusteista arvonlisäveroa osittain. EU:n yhteisökoostojen tilittävä arvonlisävero ei kuitenkaan vaikuta yrityksen kassavirtaan, koska sen voi myös vähentää arvonlisäverotuksessa, mikäli hyödyke tulee vähennysoikeudelliseen käyttöön (Verohallinto, 2017c, viitattu 11.4.2017).

7 TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Verrattaessa suorite- ja maksuperusteisen arvonlisäveron vaikutuksia yritysten välillä, voidaan todeta, että vaikutukset eroavat yritysten välillä. Joitain yleistyksiä voidaan kuitenkin todeta eri toimintamallien välillä. Samalla voidaan myös havaita, että arvonlisäveron muuttaminen suoriteperusteisesta maksuperusteiseksi vaikuttaa yritysten lyhytaikaiseen maksukykyyn.

Kirjanpidollisesti maksuperusteinen arvonlisävero tulee huomioida erityisesti, mikäli noudatetaan suoriteperusteista kirjanpitoa. Kirjanpidossa tulee eritoten huomioida suoritusten syntymisajankohta sekä maksuliikenteen ajankohta, koska kumpikin vaikuttavat arvonlisäveroon.

7.1 Vaikutukset verovelvollisen lyhytaikaiseen maksukykyyn

Tutkimuskysymyksenäni oli selvittää muuttuneen arvonlisäverolain vaikutukset pien- ja mikroyrityksiin, sekä selvittää maksuperusteisen arvonlisäveron vaikutukset verovelvollisen kassavirtoihin ja sen myötä maksukykyyn. Tehtyäni kaksi kassavirtalaskelmaa kahdelle eri yritykselle, kopioin ne ja muutin ne siten, että suoritettava arvonlisävero muuttuu verokaudella maksettujen ja saatujen suoritusten mukaan. Muutin siis suoriteperusteista arvonlisäveroa noudattaneen yrityksen kassavirrat maksuperusteista arvonlisäveroa noudattavan mukaisiksi. Näiden kassavirtalaskelmien, aiemmin kertamani teorian ja tekemieni päätelmien mukaisesti voin tuoda esille arvonlisäveron vaikutukset yrityksen maksukykyyn.

Kassavirtalaskelmien pohjana olen käyttänyt kahden toimeksiantajani asiakasyrityksen tilikauden 1.1.2016–31.12.2016 kirjanpitoa. Tekemäni kassavirtalaskelmat eivät ole täydellisiä muunnoksia, koska muutoin joutuisin muuttamaan yrityksen koko kirjanpidon maksuperusteista vastaavaksi, mikä olisi mahdotonta nykyisellä aikataululla. Alkuperäiset kassavirtalaskelmat (liite 1, liite 3) on tehty asiakasyritysten kirjanpitoon pohjautuen ja arvonlisäverot on poimittu oma-aloitteisten verojen ilmoituslomakkeilta. Muutetut kassavirtalaskelmat (liite 2, liite 4) on muutettu siten, että on käytetty vain yleistä arvonlisäverokantaa ja arvonlisävero on laskettu myyntisaamisten suorituksista, ostolaskujen suorituksista sekä tärkeistä arvonlisäveroon vaikuttavista eristä. Vaikka kyseessä ei ole täydellinen muutos, on muunnos mielestäni tarpeeksi laaja, että sitä voidaan pitää vertailukelpoisena.

Ensimmäiseksi tuon esille valitsemani palveluyrityksen kassavirtojen muutokset. Kuten ensimmäisestä kassavirtalaskelmasta (liite 1) käy ilmi, yrityksen alkukassa on ollut vuoden aikana keskimäärin 18 805 euroa ja suoritettava arvonlisävero on ollut keskimäärin 4 162 euroa. Lisäksi kassa on ollut korkeimmillaan huhtikuussa ja alimmillaan kesäkuussa. Toinen kassavirtalaskelma (liite 2), joka on siis saman yrityksen kassavirta muutettuna maksuperusteiseen arvonlisäveroon, näyttää meille, että alkukassa on keskimäärin ollut vuoden aikana 20 628 euroa ja suoritettava arvonlisävero on ollut keskimäärin 4 246 euroa. Näitä arvoja vertaillen voi huomata, että vaikka suoritettavan arvonlisäveron keskiarvo on suurempi, on silti kassavaroja ollut keskimäärin tilikaudella enemmän. Seuratessa koko vuoden aikaista kassavirtaa voi huomata, että tilikauden aikana kassatilanne on ollut huomattavasti parempi maksuperusteista arvonlisäveroa käyttämällä.

Valitsin toiseksi asiakasyritykseksi tavaroita myyvän yrityksen, johtuen sen ostojen ja myyntien volymierosta suhteessa palvelua myyvään yritykseen. Lisäksi halusin tuoda esille sen, että palveluja myyvän yrityksen arvonlisäverokäyttäytyminen on lähtökohtaisesti erilainen verrattuna tavaroita myyvään yritykseen. Yrityksen kassavirtalaskelmasta (liite 3) käy ilmi, että yrityksen tilikauden aikaiset kassavarat ovat keskimäärin olleet 76 572 euroa ja suoritettava arvonlisävero on ollut 7 847 euroa. Muutettaessa kyseinen kassavirta (liite 4) maksuperusteista arvonlisäveroa noudattavaksi, voidaan huomata, että yrityksen kassavirta on heikentynyt tilikauden aikana huomattavasti. Tilikauden keskimääräiset kassavarat ovat nyt vain 70 596 euroa ja suoritettava arvonlisävero on nyt keskimäärin 9 135 euroa. Tämä on prosentuaalisesti noin 7,8 % lasku kassavaroissa ja noin 16 %:n nousu suoritettavassa arvonlisäverossa. Kassavirtalaskelmien mukaan suoriteperusteinen arvonlisävero on siis ollut kannattavampi yrityksen kannalta.

Edellä mainittujen kassavirtalaskelmien välillä on siis eroavaisuuksia. Palvelualan yrityksen kassavirrat paranivat, kun taas tavaroita myyvän yrityksen kassavirrat heikkenivät. Syitä tällaiseen eroavaisuuteen on monia. Yhtenä tärkeänä syynä voidaan pitää kulujen muodostumista eri tavalla, mikä vaikuttaa saatavaan arvonlisäveroon. Palvelualan yrityksen ei tarvitse ostaa tuotteita varastoon, jolloin sen ostot ovat pienemmät ja siten myös saatava arvonlisävero, mutta vastaavasti tavaroita myyvä yritys ei voi vähentää ostojen sisältämää arvonlisäveroa ennen kuin se on maksanut kyseiset laskut.

Toinen tärkeä syy kassavirtojen eroavaisuudelle on yritysten myynneissä. Palveluja tarjoava yritys saa usein maksusuorituksen vasta palvelun suorittamisen jälkeen, kun taas tavaroita myyvä yritys

saa usein maksusuorituksen kassalla tavaran luovutuksen yhteydessä. Tämän vuoksi palveluja tarjoava yritys hyötyy maksuperusteisesta arvonlisäverosta ja tavaroita myyvälle yritykselle tällä ei ole välttämättä vaikutusta. Johtopäätöksenä voidaan olettaa, että palveluja tarjoavien yritysten kannattaa siirtyä maksuperusteisen arvonlisäveron noudattamiseen. Nämä edellä mainitut syyt eivät kuitenkaan pidä kaikkien yritysten kohdalla paikkaansa, minkä vuoksi maksuperusteiseen arvonlisäveroon siirtymistä tulee harkita yrityskohtaisesti.

7.2 Maksuperusteinen arvonlisävero kirjanpidossa

Kehittämistehtävänäni oli selvittää, kuinka toimeksiantajani kirjanpito-ohjelmistossa voidaan käsitellä maksuperusteista arvonlisäveroa sovellettaessa suoriteperusteista kirjanpitoa. Tätä kehittämistehtävää tutkiessani ajattelin, että joudun huomioimaan toimeksiantajani tarjoamien palveluiden vaikutukset asiakasyritysten osakirjanpitoon ja siten pääkirjanpitoon kokonaisuudessaan, mutta huomasin kuitenkin, että riippumatta kirjanpidon osista, ratkaisu pysyy toimintaperiaatteeltaan samanlaisena.

Koska kyseessä on suoriteperusteisen kirjanpidon yhteensovittaminen maksuperusteiseen arvonlisäveroon, joutuu kirjanpitovelvollinen sovittamaan kaksi eri arvonlisäverojärjestelmää yhtä aikaa yrityksen kirjanpitoon, jotta yritys antaa oikean ja riittävän kuvan yrityksen taloudellisesta tilanteesta. Yrityksen tulee siis seurata sen myynneistä suoritettavaa ja ostoista vähennettävää arvonlisäveroa, mutta samanaikaisesti sen pitää seurata myös maksettujen ja saatujen suoritusten sisältämää arvonlisäveroa. Tämä onnistuu lisäämällä kirjanpidon tilikarttaan jokaiselle tarvittavalle veroluokalle uuden velka- ja saatavatilin, jotka voidaan nimetä esimerkiksi ”saatujen suoritusten arvonlisävero, 24 %” ja ”maksettujen suoritusten arvonlisävero 24 %”. Nämä tilit sijoitetaan niitä koskevien velka- ja saatavatilien tiliryhmiin, eli saatujen suoritusten arvonlisävero -tilit sijoitetaan myyntisaamisten tiliryhmään ja maksettujen suoritusten arvonlisävero -tilit sijoitetaan ostovelkojen tiliryhmään.

Suoriteperusteisen kirjanpidon kirjaus toimii kirjaamalla kulu tai tulo ja siten myös velka tai saatava, joka myöhemmin kuitataan suoritetuksi rahoitustapahtumalla. Suoriteperusteista arvonlisäveroa noudatettaessa arvonlisävero kirjataan kulun tai tulon yhteyteen (katso esimerkki 1). Ehdotankin, että kirjanpidossa tähän ei tehdä muutosta, koska se antaa jatkuvasti tiedon verovelvollisen kokonaisuudessaan suoritettavasta tai saatavasta arvonlisäverosta. Jotta verovelvollinen voi kuitenkin

ottaa huomioon verokauden aikana saatujen tai maksettujen suoritusten arvonlisäverot, joudutaan kirjaukseen tekemään muutos velka- tai saatavatilin yhteyteen (katso esimerkki 2).

ESIMERKKI 1 Suoriteperusteinen myyntisaamisen kirjaus suoriteperusteisen arvonlisäveron kirjauksella

Tilin nimi	Debet	Kredit
Myyntisaamiset	124	
Myynnistä tilittävä arvonlisävero 24 %		24
Myynti 24 %		100

ESIMERKKI 2 Suoriteperusteisen myyntisaamisen kirjaus maksuperusteisen arvonlisäveron muutoksella

Tilin nimi	Debet	Kredit
Myyntisaamiset	100	
Saatujen suoritusten arvonlisävero 24 %	24	
Myynnistä tilittävä arvonlisävero 24 %		24
Myynti 24 %		100

Rahoitustapahtuman syntyessä kirjataan myyntisaamiselle ja saatujen suoritusten arvonlisäveron osuudelle vastakirjaukset (katso esimerkki 3), jolloin verokauden aikana saatujen suoritusten arvonlisävero voidaan tarkistaa saatujen suoritusten arvonlisävero -tilin kredit puolelta, joka on samalla verokauden suoritettava arvonlisävero. Jotta tase antaisi oikean kuvan yrityksen arvonlisäveron tilanteesta, joudutaan saatujen suoritusten arvonlisävero -tilin kredit puolen viennit laskemaan yhteen ja kirjaamaan myynnistä tilittävä arvonlisävero -tilin debet puolelle ja vastaavasti Arvonlisäverovelka -tilin kredit puolelle. Samanaikaisesti taseessa olevat myyntisaamiset laskettaisiin yhteen myyntisaamiset -tilin ja saatujen suoritusten arvonlisävero -tilin saldosta.

ESIMERKKI 3 Myyntisuorituksen saaminen maksuperusteista arvonlisäveroa noudattaen

Tilin nimi	Debet	Kredit
Myyntisaamiset		100
Saatujen suoritusten arvonlisävero 24 %		24
Pankkitili	124	

Ostoista vähennettävän arvonlisäveron osalta nämä kirjaukset tehdään käänteisesti, mutta periaate pysyy samana. Tätä tapaa voidaan soveltaa suoraan aineiston pohjalta tehtyihin kirjauksiin sekä osakirjanpidon kirjauksiin, riippumatta siitä tehdäänkö osakirjanpito toimeksiantajani tai asiakkaan luona. Tämä tapa on myös itseään täsmäyttävä tapa, koska saatujen suoritusten arvonlisävero -tilin saldon pitäisi olla sama kuin myynnistä tilitettävä arvonlisävero -tilin saldo. Mikäli näin ei ole, on kirjanpidossa tapahtunut virhe.

Syy miksi saatujen suoritusten arvonlisäveroa ei voi kirjata myynnistä tilitettävän arvonlisäveron -tilille johtuu siitä, että mikäli verokaudelta suoritettavaa arvonlisäveroa tulisi tilittää osittain suoriteperusteisesti, antaisi kirjanpito väärän kuvan yrityksen taloudellisesta tilanteesta. Tätä voi selvittää yhteisöhankinnalla tai yhteisöpalveluostolla, joiden arvonlisävero tulee kirjata sekä saatavaksi ja suoritettavaksi arvonlisäveroksi verokaudelle.

En pidä tätä tapaa kuitenkaan pitkäkestoisena ratkaisuna, koska tilien saldojen selvittäminen voi olla vaikeaa, jos tapahtumia on paljon. Lisäksi tämä tapa ei tue Tilitoimiston käyttämän kirjanpito-ohjelmiston suoritettavan arvonlisäveron tarkistuslomaketta, mikä tarkoittaa kirjanpitäjälle lisää käytettyä työaika arvonlisäveron tarkistamiseen. Uskon kuitenkin, että kirjanpito-ohjelmistojen toimittajat kehittävät samantyyllisen ratkaisun, mutta piilottavat ylimääräiset tilit kirjauksen taustalle.

8 POHDINTA

Opinnäytetyön tavoitteena oli tuoda esille arvonlisäverolain muutokset, selvittää maksuperusteisen arvonlisäveron vaikutukset pien- mikroyritysten lyhytaikaiseen maksukykyyn sekä selvittää miten toimeksiantajan käyttämässä kirjanpito-ohjelmistossa voidaan ottaa käyttöön maksuperusteinen arvonlisävero suoriteperusteista kirjanpitoa noudattavalle yritykselle. Tiedonhankinnassa hyödynsin pääosin lakeja, asetuksia, yleisohjeita sekä aihetta käsittelevää kirjallisuutta.

Koska tarkoitukseni oli selvittää maksuperusteisen arvonlisäveron vaikutuksia yritysten lyhytaikaiseen maksukykyyn, olisin voinut tehdä kyseisen osan määrällisen tutkimuksen muodossa ja ottaa laajan otannan toimeksiantajan asiakasyrityksistä. Koska kyseessä ei kuitenkaan ollut yksinkertainen muutos, koin tarpeellisemmaksi laadullisen tutkimuksen menetelmät, minkä vuoksi keskityin vain kahteen asiakasyritykseen. Näiden kahden asiakasyrityksen valinta muotoutuikin hankalaksi, mikä oli myös yksi syy otannan pienuuteen. Tarkoitukseni oli saada liikevaihdoltaan mahdollisimman samaa kokoluokkaa olevat yritykset, mutta joiden toimiala ja toimintatapa olivat erilaiset. Löysin kuitenkin lopulta toimeksiantajani asiakasyritysten joukosta käyttämäni esimerkkyriitykset ja pystyin niiden avulla tuomaan esille johtopäätelmät, joita esittämäni teoria tukee.

Maksuperusteinen arvonlisävero on herättänyt toimeksiantajani luona useita tunteita kirjanpitäjien keskuudessa, joista suurin osa johtuu sen aiheuttaman työtaakan lisääntymisestä suhteessa asiakasyrityksen saamaan hyötyyn. Yhdessä toimeksiantajani kanssa kehitimme tavan, jonka avulla maksuperusteinen arvonlisävero voidaan ottaa huomioon yrityksen kirjanpidossa siten, että se täyttää kaikki tarpeelliset ehdot laeista ja asetuksista. En kuitenkaan usko, että kyseistä tapaa otetaan käyttöön, koska asiakasyrityksistä ei ole ilmaistu halua siirtyä maksuperusteisen arvonlisäveron piiriin. Lisäksi uskon, että ohjelmistotoimittaja toimittaa päivityksen ennen kuin esittämäni kirjaustapaa otetaan käyttöön.

Opinnäytetyöni lopputulokset vastasivat odotuksiani ja alkuperäisiä päätelmiäni aiheesta. Tutkimuskysymykseeni ja kehittämistehtävääni löysin vastaukset ja pystyin esittämään lopputulokset halutulla tavalla. Aloitin opinnäytetyön tekemisen vuoden 2016 syksyllä ja tavoitteenani oli saada työ valmiiksi niin, että pystyn valmistumaan kesällä 2017. Tavoitteeseeni pääsin, mutta alkuperäisen aikatauluni mukaan työn olisi pitänyt olla valmis jo alkuvuodesta 2017, joten aikataulusta olen myöhässä.

Työn tekemisen aikana sain kerrattua paljon ennestään opittua asiaa arvonlisäverosta ja sen osista, mutta samalla opin myös uusia asioita. Opin myös hahmottamaan paremmin kirjanpidon prosesseja ja pystyin tutustumaan useaan eri näkökulmaan maksuperusteisen arvonlisäveron osalta.

Opinnäytetyöni päätelmien oikeellisuutta voi seurata, kun yritykset ottavat käyttöön maksuperusteisen arvonlisäveron ja niiden maksukykyä aletaan analysoida. Opinnäytetyötäni voisi siis kehittää analysoimalla maksuperusteista arvonlisäveroa noudattavien kassavirtoja vuoden alusta lähtien.

LÄHTEET

Arvonlisäverolaki 1501/1994.

Elinkeinoelämän keskusliitto. 2014. Pk-yritysten toimintaympäristö, huhtikuu 2014.

Hannus, J. 2003. Prosessijohtaminen: Ydinprosessien uudistaminen ja yrityksen suorituskyky. 6 painos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

HE 88/1993 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle arvonlisäverolaiksi.

HE 139/2016 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi arvonlisäverolain 137 ja 143 §:n muuttamisesta.

Hyttinen, P., Nyrhinen, R. & Äärilä, L. 2015. Arvonlisäverotus käytännössä. 10 painos. Helsinki: Talentum Media Oy.

Ikäheimo, S., Malmi, T. & Walden, R. 2016. Yrityksen laskentatoimi. 6 painos. Helsinki. Talentum Media Oy.

Juanto, L. & Saukko, P. 2014. Arvonlisäverotus ja muu kulutusverotus. Helsinki: Talentum Media Oy.

Leppiniemi, J & Kaisanlahti, T. 2016. Kirjanpitolaki, kommentaari. Helsinki. Talentum Media Oy.

Leppiniemi, J & Kaisanlahti, T. 2017. Liikekirjanpito. Helsinki: Talentum Media Oy.

KHT-yhdistys - Föreningen CGR ry. 2014. lausuntopyyntö VM125:00/2014.

Kirjanpitolaki 1336/1997.

Kirjanpitolautakunta. 2008. Yleisohje arvonlisäveron kirjaamisesta.

Laamanen, K. & Tinnilä, M. 2009. Prosessijohtamisen käsitteet. 4 painos. Espoo. Teknologiateollisuus Oy.

Laki arvonlisäverolain 137 ja 143§:n muuttamisesta 1152/2016.

Laki oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä 768/2016.

Nieminen, A., Anttila, R., Äärilä, L. & Jokinen, M. 2016. Arvonlisäverotus. Helsinki. Talentum Media Oy,

Prepula, E. 2016. Lausunto hallituksen esityksestä HE 139/2016 vp laiksi arvonlisäverolain 137 ja 143 §:n muuttamisesta.

Suomen Taloushallintoliitto ry. 2016a. Lausunto HE 139/2016 maksuperusteinen arvonlisäverotus.

Suomen Taloushallintoliitto ry. 2016b. Täydennys lausuntoon HE 139/2016 maksuperusteinen arvonlisäverotus.

Suomen Tilintarkastajat ry. 2016. Lausunto, hallituksen esitys eduskunnalle arvonlisäverolain 137 ja 143 §:n muuttamisesta.

Suomen Yrittäjät ry. 2013. Pk-yritysbarometri 2/2013.

Suomen Yrittäjät ry. 2016. Arvonlisäveron maksuperusteinen tilittäminen.

Valtioneuvoston asetus oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä 1355/2016.

Verohallinto. 2017a. Oma-aloitteisten verojen ilmoittaminen - yksityiskohtaiset ohjeet 2017. Viitattu 4.3.2017 [https://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Lomakkeet/Yritys_ja_yhteisoasiakkaiden_lomakkeet/Omaaloitteiset_verot/Omaaloitteisten_verojen_ilmoittaminen__y\(19441\)#Arvonlisäveron_tiedot_](https://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Lomakkeet/Yritys_ja_yhteisoasiakkaiden_lomakkeet/Omaaloitteiset_verot/Omaaloitteisten_verojen_ilmoittaminen__y(19441)#Arvonlisäveron_tiedot_).

Verohallinto. 2017b. Oma-aloitteisten veron palautuksen maksaminen. Viitattu 10.3.2017 [http://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Omaaloitteiset_verot/Omaaloitteisen_veron_palautuksen_maksami\(41649\)](http://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Omaaloitteiset_verot/Omaaloitteisen_veron_palautuksen_maksami(41649)).

Verohallinto. 2017c. Arvonlisäverotus EU-tavarakaupassa. Viitattu 11.4.2017 [https://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Arvonlisaverotus/Arvonlisaverotus_EUtavarakaupassa\(14381\)#5](https://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Arvonlisaverotus/Arvonlisaverotus_EUtavarakaupassa(14381)#5) Tavaroiden yhteisöhankintaX.

Veronmaksajain keskusliitto ry. 2015. Lausunto selvityksestä pienyritysten maksuperusteinen arvonlisäverotus ja luonnoksesta arvonlisäverolain muuttamiseksi.

LIIKTEET

TOTEUTUNUT KASSAVIRTA KÄYTTÄEN SUORITEPERUSTEISTA ARVONLISÄVEROA

Palvelumyynityitys

	Tammikuu	Helmi	Maaliskuu	Huhtikuu	Toukokuu	Kesäkuu	Heinäkuu	Elokuu	Syyskuu	Lokakuu	Marraskuu	Joulukuu	Keskisarvo
Kassa kauden alussa	21,481	16,988	11,555	28,609	16,782	9,203	27,657	22,902	15,750	13,046	21,458	20,249	18,805
Kassaamaksut													
Maksut myyntisaamisista	27,666	31,753	48,261	37,339	26,878	52,141	34,159	31,808	43,738	50,388	53,552	44,885	
Muut tulot	1,742			267	1,604					790		2,992	
Kassaamaksut yhteensä	29,408	31,753	48,261	37,606	28,482	52,141	34,159	31,808	43,738	51,177	53,552	47,876	
Kassastamaksut													
käteisotot													
maksut ostovelosta	15,152	14,431	9,457	27,782	15,673	10,169	13,725	16,884	22,067	23,393	32,419	8,660	
Arvonlisävero	2,420	3,374	5,015	5,320	3,271	4,651	4,373	5,007	4,076	2,090	4,505	2,721	
Palkat	12,547	13,294	11,528	11,125	12,430	13,377	15,127	11,519	15,280	11,405	12,018	12,466	
Palkkojen sivukulut	2,196	3,698	3,173	3,158	3,145	3,555	3,362	3,481	3,426	3,638	3,200	4,197	
Verot													
Muut menot	1,606	2,369	2,033	2,047	1,542	1,935	2,327	2,070	1,593	2,240	2,618	3,167	
Kassastamaksut yhteensä	33,921	37,166	31,207	49,433	36,061	33,687	38,914	38,960	46,442	42,765	54,761	31,211	
Kassa kauden lopussa	16,968	11,555	28,609	16,782	9,203	27,657	22,902	15,750	13,046	21,458	20,249	36,915	
Verokauden saatava arvonlisävero	703	2,925	2,505	2,521	1,818	1,457	1,611	4,886	3,293	5,970	1,841	2,444	
Verokauden suoritettava arvonlisävero	5,718	8,245	5,776	7,172	6,191	6,464	5,687	6,976	7,798	8,691	6,191	7,009	
-	5,015	-	3,271	-	4,373	-	4,076	-	4,505	-	4,350	-	4,162

TOTEUTUNUT KASSAVIRTA KÄYTTÄEN MAKSUPERUSTEISTA ARVONLISÄVEROA

Palvelumyntityritys

	Tammikuu	Helmikuu	Maaliskuu	Huhtikuu	Toukokuu	Kesäkuu	Heinäkuu	Elokuu	Syyskuu	Lokakuu	Marraskuu	Joulukuu	Keskiarvo
Kassa kauden alussa	21,481	16,968	11,555	32,459	22,839	10,000	30,811	27,740	16,578	14,313	21,762	21,029	20,628
Kassaanmaksut													
Maksut myyntisaamisista	27,666	31,753	48,261	37,339	26,878	52,141	34,159	31,808	43,738	50,388	53,552	44,885	
Muut tulot	1,742			267	1,604					790		2,992	
Kassaanmaksut yhteensä	29,408	31,753	48,261	37,606	28,482	52,141	34,159	31,808	43,738	51,177	53,552	47,876	
Kassastamaksut													
käteisostot													
maksut ostoveloista	15,152	14,431	9,457	27,782	15,673	10,169	13,725	16,884	22,067	23,393	32,419	8,660	
Arvonlisävero	2,420	3,374	1,166	3,112	8,531	2,294	2,689	9,017	3,636	3,054	4,029	4,762	
Palkat	12,547	13,294	11,528	11,125	12,430	13,377	15,127	11,519	15,280	11,405	12,018	12,466	
Palkkojen sivukulut	2,196	3,698	3,173	3,158	3,145	3,555	3,362	3,481	3,426	3,638	3,200	4,197	
Verot													
Muut menot	1,606	2,369	2,033	2,047	1,542	1,935	2,327	2,070	1,593	2,240	2,618	3,167	
Kassastamaksut yhteensä	33,921	37,166	27,357	47,225	41,321	31,329	37,230	42,971	46,002	43,729	54,285	33,252	
Kassa kauden lopussa	16,968	11,555	32,459	22,839	10,000	30,811	27,740	16,578	14,313	21,762	21,029	35,653	
Verokauden saatava arvonlisävero	3,637	3,086	2,270	6,668	3,762	2,441	3,294	4,052	5,296	5,614	7,781	2,078	
Verokauden suoritettava arvonlisävero	4,802	6,198	10,801	8,961	6,451	11,457	6,930	7,106	9,326	10,377	9,400	9,126	
-	1,166	-	3,112	-	2,294	-	2,689	-	4,029	-	1,619	-	4,246

